

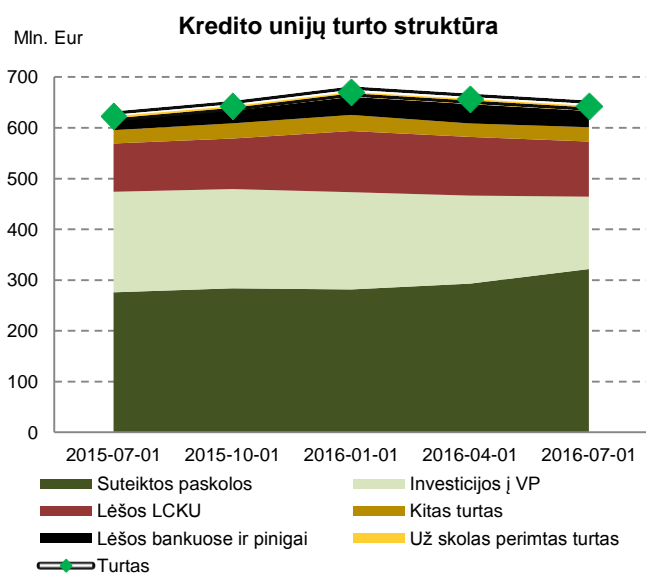
2016 m. liepos 1 d. veikė 74 kredito unijos, vienijusios 160,5 tūkst. narių (2016 m. antrąjį ketvirtį narių skaičius padidėjo 1,6 tūkst., o nuo 2015 m. liepos 1 d. – beveik 7 tūkst.). Šiuo metu 61 kredito unija priklauso Lietuvos centrinei kredito unijai (LCKU), o 13 kredito unijų dirba savarankiškai.

Nuo 2016 m. pradžios pradėjęs mažėti indėlių portfelis, kredito unijoms toliau mažinant jų palūkanų normas, mažėjo ir antrąjį ketvirtį, dėl to sumažėjo ir kredito unijų turtas. Apžvelgiamu laikotarpiu turtas sumažėjo 13,6 mln. Eur ir, 2016 m. liepos 1 d. duomenimis, sudarė 643,3 mln. Eur, arba 2,7 proc. bankų sistemos turto (prieš metus – 2,8 %).

Kredito unijų turto struktūra iš esmės nekito. Kaip matyti iš paveikslėlio, ataskaitinę datą paskolos sudarė reikšmingiausią turto dalį. 2016 m. liepos 1 d. duomenimis, nariams suteiktos paskolos (321,7 mln. Eur) sudarė 50 proc. turto. 2016 m. antrąjį ketvirtį kredito unijų paskolų portfelis padidėjo 28,7 mln. Eur, arba beveik 10 proc. Pažymėtina, kad paskolų portfelio augimą lėmė toliau didėjantis fizinių asmenų kreditavimas – šioms nariams suteiktos paskolos ataskaitinį ketvirtį padidėjo 27,3 mln. Eur (juridiniams asmenims – 1,4 mln. Eur). Aktyviausiai fizinius asmenis kreditavo devynios kredito unijos, teikusios paskolas vartojimui, būstui, žemės ūkiui, nekilnojajamajam ir kilnojamajam turtui įsigyti ar kitų kreditorių suteiktoms paskoloms refinansuoti. Šių kredito unijų paskolų portfelio struktūros pokyčiai turėjo nenašią reikšmę ir tam tikriems sektoriaus paskolų struktūros pokyčiams – asocijuotiesiems nariams (daugiausia juridiniams asmenims) suteiktų paskolų dalies sumažėjimui. Asocijuotiesiems nariams suteiktų paskolų dalis kredito unijų sektoriaus paskolų portfelyje sumenko 1,5 proc. punkto – šios paskolos sudarė 20,7 proc. visų paskolų.

Kaip minėta, paskolų portfelis padidėjo dešimtadaliu, todėl, apžvelgiamu laikotarpiu kredito unijoms nurašius beveik 1 mln. Eur nuostolingų paskolų ir specialiesiems atidėjiniams (galimiems paskolų nuvertėjimo nuostoliams padengti) sumažėjus 0,5 proc. (iki 19,1 mln. Eur), specialiųjų atidėjinių ir paskolų santykis minėtą laikotarpį sumažėjo 0,6 proc. punkto (iki 5,6 %). Nors dėl didėjančio paskolų portfelio nereikšmingai pagerėjo ir kiti paskolų kokybę apibūdinantys rodikliai¹, tačiau didėjanti neveiksnių paskolų apimtis (padidėjo 5,8 mln. Eur) ir už skolas perimto turto, kuris paprastai nenaudojamas kredito unijos reikmėms, priežiūros ir pardavimo išlaidos ateityje gali pabloginti kredito unijų finansinę būklę ir neigiamai paveikti jų kapitalą.

Daugiau nei penktadalį kredito unijų turto (142,7 mln. Eur) sudarė mažėjančios investicijos į skolas vertybinius popierius (VP). Įgyvendindamos Kredito unijų investavimo į ne nuosavybės vertybinius popierius taisyklių (toliau – Taisyklės) reikalavimus, kredito unijos mažino VP portfelius ir keitė jų struktūrą pagal terminus. Ataskaitinį ketvirtį kredito unijų investicijos į VP sumažėjo beveik 31 mln. Eur ir, pateiktais duomenimis, nė vienos kredito unijos VP portfelis nesudarė daugiau kaip 50 proc. jos balansinio turto. Išanalizavus kredito unijų pateiktas investicijų į ne nuosavybės vertybinius popierius ataskaitas, matyti, kad ne visos kredito unijos įgyvendino Taisyklių reikalavimus dėl vidutinės VP portfelio modifikuotos finansinės trukmės, žemesnio reitingo Europos Sąjungos šalių vyriausybės VP koncentracijos ir koncentracijos į vieno žemesnio reitingo emitento VP. Todėl kredito unijos ir toliau imasi tam tikrų veiksmų, kad investiciniam portfeliui keliama reikalavimai būtų vykdomi. Kaip minėta ankstesnėse apžvalgose, nuo 2016 m. gruodžio 31 d. investicinis portfelis neturės sudaryti daugiau kaip 35 proc. kredito unijos balansinio turto, vidutinė VP portfelio modifikuota finansinė trukmė

Šaltinis: Lietuvos bankas.

¹ Paskolų kokybę apibūdinantys rodikliai – tai neveiksnių paskolų dalis paskolų portfelyje, taip pat už skolas perimto turto ir ilgiau negu 60 dienų uždelstų mokėti paskolų bei visų paskolų santykis.

neturės būti ilgesnė kaip treji metai, o nuo 2017 m. gruodžio 31 d. – ne ilgesnė kaip dveji metai. Lietuvos bankas stebi kredito unijų turto struktūros pokyčius ir taiko kredito unijoms riziką ribojančias priemones, jei lėšos, gautos pardavus VP, investuojamos nesaugiai.

Priimti indėliai tebėra pagrindinis kredito unijų finansavimosi šaltinis – jais buvo finansuojama beveik 88 proc. kredito unijų turto. Pažymėtina, kad apžvelgiamu laikotarpiu indėlių portfelis sumažėjo beveik 17 mln. Eur, arba 2,9 proc., ir ataskaitinę datą sudarė 563,9 mln. Eur. Indėlių portfelio mažėjimui nemažą reikšmę turėjo žemės ūkio darbų sezoniskumas, nes reikšmingiausiai indėliai sumažėjo žemdirbius vienijančiose kredito unijose. Pateiktų ataskaitų duomenimis, ataskaitinį ketvirtį kredito unijos mažino populiariausių 12 mėn. trukmės indėlių eurais palūkanų normas. Ketvirčio pabaigoje kredito unijose vyravo ne didesnės kaip 0,8 proc. dydžio šių indėlių palūkanos, tačiau gyventojai ir toliau indėlius rinkosi kaip taupymo priemonę. Terminuotieji indėliai, ypač didžiausią indėlių dalį (97,4 %) sudarantys fizinių asmenų indėliai, kai kuriose kredito unijose didėjo. Terminuotųjų indėlių dalis sudarė 75,4 proc. viso kredito unijų indėlių portfelio – padidėjo 1 proc. punktu.

Kredito unijų narių skaičiui augant ir kredito unijų nariams įnešus papildomų pajų, pajinis kapitalas 2016 m. antrąjį ketvirtį padidėjo 5,9 proc. – iki 57,8 mln. Eur. Didėjo ir kredito unijų perskaičiuotas kapitalas, kuris yra labai svarbus daugumos kredito unijų veiklos riziką ribojančių normatyvų ir kitų teisės aktų reikalavimų vykdymui užtikrinti. Ataskaitinį ketvirtį perskaičiuotas kapitalas padidėjo 9 proc. – iki 60,5 mln. Eur.

2016 m. pirmąjį pusmetį pelningai dirbo 42 kredito unijos, uždirbusios 2,6 mln. Eur pelno, tačiau 32 kredito unijos dirbo nuostolingai. Jų patirtas 2,3 mln. Eur nuostolis sektoriaus pelną sumažino iki 0,3 mln. Eur (2015 m. pirmąjį pusmetį uždirbta 0,1 mln. Eur pelno). Palyginti su praėjusių metų pirmuoju pusmečiu, kredito unijos uždirbo 22 proc. mažiau pajamų ir patyrė 24 proc. mažiau išlaidų. 2016 m. liepos 1 d. duomenimis, didžiausią kredito unijų pajamų dalį (68 %) sudarė palūkanų pajamos, daugiausia – už nariams suteiktas paskolas. Palyginti su 2015 m. liepos 1 d., šių pajamų dalis visose pajamose padidėjo 11 proc. punktų, nes, kredito unijoms mažinant VP portfelius, pajamos, gautos iš operacijų VP, sumažėjo daugiau negu 2 kartus, o jų dalis visose pajamose – 13 proc. punktų. Didžiausią 2016 m. pirmojo pusmečio sektoriaus išlaidų dalį (56 %) sudarė operacinės išlaidos. Palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, šios išlaidos padidėjo 12 proc. (personalo išlaikymo išlaidos padidėjo 6,2 %), o joms padengti prireikė beveik 55 proc. visų gautų pajamų, arba 17 proc. punktų daugiau negu 2015 m. tą patį laikotarpį. **Atsižvelgiant į tai, kad, norėdamos sukaupti tvaraus kapitalo, kredito unijos turi reikšmingai pagerinti veiklos rezultatus, t. y. didinti pajamas arba mažinti sąnaudas, operacines išlaidas jos turėtų sieti su gaunamomis pajamomis.**

Pateiktų 2016 m. liepos 1 d. ataskaitų duomenimis, kredito unijų sistemos kapitalo pakankamumo rodiklis sudarė 18,17 proc. (normatyvas – 13 %). Visos kredito unijos ataskaitinę datą minėtą normatyvą vykdė. Kredito unijų likvidumo rodiklis sudarė 55,41 proc. (minimalus reikalaujamas – 30 %²), bet dviejų kredito unijų likvidumo rodikliai buvo mažesni už joms taikomą normatyvą (50 %).

Be to, ataskaitinę datą trijų kredito unijų, įskaitant ir vieną anksčiau minėtą likvidumo normatyvo nevykdančią uniją, didžiausia paskolos suma vienam skolininkui sudarė daugiau negu 25 proc. kredito unijos perskaičiuoto kapitalo. **Dėl to šių kredito unijų vienas iš svarbiausių strateginių tikslų ir toliau yra kapitalo didinimas.**

Trys kredito unijos po ataskaitinės datos pateikė informaciją, kad ėmėsi priemonių normatyvų vykdymui užtikrinti ir padėtį ištaisė, vienai kredito unijai nustatytas individualus terminas normatyvų vykdymui užtikrinti. Kredito unijoms, nevykdančioms veiklos riziką ribojančių normatyvų ir nesiėmusioms priemonių jų vykdymui užtikrinti, Lietuvos bankas taiko Kredito unijų įstatyme nustatytas poveikio priemones ir duoda atitinkamus rašytinius nurodymus.

Pažymėtina, kad Lietuvos banko interneto svetainėje viešai skelbiama informacija apie kiekvienos kredito unijos metų ir kiekvieno ketvirčio pagrindinius veiklos rodiklius ir veiklos riziką ribojančių normatyvų vykdymą.

Lietuvos Respublikos Seimui priėmus naują **Lietuvos Respublikos kredito unijų įstatymą**, pradedama kredito unijų sistemos pertvarka. Sėkmingam pertvarkos įgyvendinimui svarbu nustatyti realią kredito unijų turto vertę, todėl numatoma atlikti išsamų, nepriklausomą ir standartizuotą veikiančių kredito unijų turto kokybės vertinimą. Jo tikslas – nustatyti kredito unijų finansinę padėtį dar prieš susijungimą, iš naujos kredito unijų sistemos pašalinti esančias problemas ir užtikrinti šios sistemos gyvybingumą ir patikimumą. Visų šalyje veikiančių kredito unijų turtą numatoma įvertinti iki šių metų pabaigos.

Kredito unijoms aktualios finansinių paslaugų reguliavimo iniciatyvos. Toliau derinamas **Lietuvos Respublikos kredito, susijusio su nekilnojamuoju turtu, įstatymo** projektas, kuriuo įgyvendinama Direktyva 2014/17/ES dėl vartojimo kredito sutarčių dėl gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto (angl. *Mortgage Credit Directive* – MCD) ir nacionaliniai pasiūlymai dėl teisinio reguliavimo tobulinimo būsto kreditų teikimo srityje. Projekte siūloma MCD nuostatas taikyti visoms kredito sutartims, užtikrintoms ne tik būsto, bet ir kitokio nekilnojamojo turto įkeitimu, įgyvendinti MCD nustatytą ikisutartinės informacijos teikimo kredito gavėjui tvarką, nustatyti kredito sutarties reikalavimus, reikalauti aiškiai atskleisti palūkanų

² Kredito unijoms, kurių turtas didesnis kaip 4,34 mln. Eur ir indėlių metinis augimo tempas viršija tvarų augimo tempą, taikomas atitinkamai 40, 50 arba 60 proc. dydžio likvidumo normatyvas.

normos struktūrą ir palūkanų normos keitimo sąlygas, uždrausti privalomo finansinių produktų paketo pardavimą kartu su kredito sutartimi, riboti mokesčių už išankstinį kredito grąžinimą dydį ir kt.

Lietuvos Respublikos Seimas patvirtino **Mokėjimų įstatymo pakeitimus**, kuriais įgyvendinama Direktyva 2014/92/ES dėl mokesčių, susijusių su mokėjimo sąskaitomis, palyginamumo, mokėjimo sąskaitų perkėlimo ir galimybės naudotis būtiniausias savybes turinčiomis mokėjimo sąskaitomis (PAD). Mokėjimų įstatymas papildytas nuostatomis, įgyvendinančiomis minėtos direktyvos tikslus, bet tuo neapsiribojama – siekiant sudaryti daugiau paskatų vartotojams naudotis elektroninėmis mokėjimo priemonėmis vietoj grynųjų pinigų, įstatymas papildytas ir nuostatomis, sudarančiomis prielaidas sumažinti vartotojams įprastų operacijų krepšelio kainą iki Lietuvos banko nustatytos.

2016 m. vasario 1 d. įsigaliojus **Vartojimo kredito įstatymo pakeitimams**, sudaromas Asmenų, dėl kurių yra pateikti prašymai neleisti jiems sudaryti vartojimo kredito sutarčių, sąrašas (toliau – Sąrašas). Nuo 2016 m. lapkričio 1 d. į Sąrašą turės galimybę įsirašyti kiekvienas fizinis asmuo. Be to, į šį Sąrašą teismo sprendime nurodytam laikotarpiui bus įrašomi asmenys, kuriems teismo sprendimu (pagal to asmens sutuoktinio, tėvų, pilnamečių vaikų, globos (rūpybos) institucijos arba prokuroro kreipimąsi) uždrausta sudaryti vartojimo kredito sutartis. Vartojimo kredito davėjai ir tarpusavio skolinimo platformos operatoriai, priimdami sprendimą dėl vartojimo kredito suteikimo, privalės patikrinti, ar vartojimo kreditą norintis gauti asmuo nėra įrašytas į šį Sąrašą, nes vartojimo kredito sutartis, sudaryta su į Sąrašą įrašytu asmeniu, bus laikoma negaliojančia. Šiuo metu visi Sąrašo veiklą reglamentuosiančių teisės aktų projektai yra parengti ir derinami su suinteresuotomis institucijomis bei vartojimo kreditų rinkos dalyviais.

Lietuvos bankas parengė **pasiūlymą dėl asmeninio užtikrinimo priemonių reguliavimo tobulinimo** ir pateikė jį viešoms diskusijoms (http://www.lb.lt/pasiulymas_del_asmeninio_uztikrinimo_priemoniu_reguliavimo_tobulinimo). Dokumente siūloma užtikrinti, kad kredito įstaigos negalėtų reikalauti fizinių asmenų laidavimo už paskolos sumą, kuri viršija to asmens valdomo neįkeisto ar kitaip nesuvaržyto turto vertę, t. y. fiziniai asmenys laiduotų už paskolas tik tokia suma, kuri atitinka jų turtinę padėtį. Taip pat siūloma, kredito gavėjui negalint padengti paskolos, sudaryti galimybę laiduotojui mokėti įmokas už kredito gavėją iš gaunamų pajamų, o ne iš savo turto grąžinti visą kreditą iš karto.

Rengiamu **Lietuvos banko teisių ir pareigų projektu** siekiama įgyvendinti 2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1286/2014 dėl mažmeninių investicinių produktų paketų ir draudimo principu pagrįstų investicinių produktų (MIPP ir DIP) pagrindinės informacijos dokumentų (PRIIPS) nuostatas, įpareigojančias valstybes nares paskirti kompetentingas institucijas, atsakingas už šiame Reglamente įtvirtintų priežiūros bei kitų funkcijų vykdymą, ir įtvirtinti poveikio priemones už šio Reglamento nuostatų pažeidimus. Be to, Projektu siekiama nustatyti bendrą finansų rinkos priežiūros proceso tam tikrų dalių teisinį reguliavimą, užtikrinant lygiavertę finansų rinkos dalyvių padėtį šiame procese ir didesnę teisinį aiškumą. Visų Projekte numatytų tikslų tinkamam įgyvendinimui siūloma tikslinti pagrindinį Lietuvos banko statusą ir veiklą reglamentuojantį teisės aktą – Lietuvos banko įstatymą ir kitus tam reikalingus teisės aktus.

Vartotojų ir kredito unijų ginčų nagrinėjimas. Lietuvos bankas vis dar gauna kredito unijų narių prašymus įpareigoti kredito unijas įskaityti narių papildomus pajinius įnašus paskutinėms paskolų įmokoms padengti. Atsižvelgdamas į tai, kad tokiais atvejais tarp pareiškėjų ir kredito unijų susiklosto dvejopi teisiniai santykiai (paskolos ir dalyvavimo kredito unijos kapitale), Lietuvos bankas tokius ginčus nagrinėti atsisako. Lietuvos banko nuomone, pareiškėjų skundų dalys, susijusios su prašymu nagrinėti vartojimo ginčą dėl kredito unijos atsisakymo įskaityti pajinius įnašus paskutinėms paskolų įmokoms apmokėti pagrįstumo, nagrinėtinos bendrosios kompetencijos teismuose teisės aktų nustatyta tvarka.

Priedas. Kredito unijų sektoriaus veiklos rodiklių kaita

Eil. Nr.	Rodiklis	Suma, mln. Eur			Pokytis, %	
		2015-07-01	2016-04-01	2016-07-01	2016 m. II ketv.	per metus
1	Turtas	622,8	656,8	643,3	-2,1	3,3
2	Pinigai	3,9	3,8	3,6	-5,3	-7,7
3	Lėšos bankuose	18,5	34,2	28,4	-17,0	53,5
4	Lėšos LCKU	95,1	115,6	108,6	-6,1	14,2
5	Vyriausybės VP	198,2	173,4	142,7	-17,7	-28,0
6	Suteiktos paskolos	275,8	293,0	321,7	13,7	16,6
7	Specialieji atidėjiniai paskoloms	20,7	19,3	19,1	-0,5	-7,7
8	Specialiųjų atidėjinių paskoloms ir paskolų santykis (%)	7,0	6,2	5,6	-	-
9	Įsiskolinimai LCKU	15,6	16,7	17,3	3,6	10,9
10	Indėliai	541,7	580,8	563,9	-2,9	4,1
10.1	Kredito unijų narių ir asocijuotųjų narių	538,1	578,6	561,5	-3,0	4,3
11	Pajinis kapitalas	53,4	54,6	57,8	5,9	8,2
12	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	0,1	0,2	0,3	-	-

Šaltinis: Lietuvos bankas.